

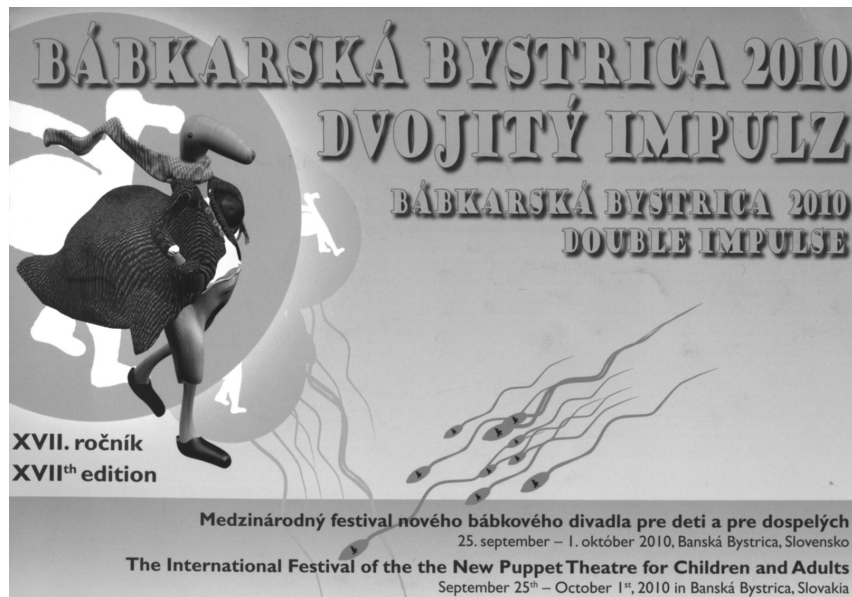
Да ви разкажа за един фестивал...

Елза Лалева

Винаги ми е било любопитно да слушам разкази за места, на които не съм била. За събития, на които не съм присъствала. Често ми е било неудобно да се примоля на някой „щастливец“ – разкажи, как беше там? Затова сега без неудобство ще ви разкажа за кукления фестивал „Кукларска Бистрица 2010 – Двоен импулс“, състоял се от 25 септември до 1 октомври 2010 г. в Банска Бистрица, Словакия. Признавам, че ме помолиха.

С помощта на Българския културен център в Братислава – благодарности! – на събитието бяха поканени две българки – Мариета Голомехова и моя милост. Освен че беше приятно да се чувствам поканена на сериозен, с богата биография международен кукларски форум, още по-приятно бе да наситиш професионалните си интереси точно в препочитаната от теб посока. Както се разбира от заглавието, фестивалът беше разделен на две части – на два импулса, изобразени на афиша с поток от „сперматозоидчета“, съдържащи фестивалното лого. Първият импулс – четири дни само спектакли за деца. Вторият – до края – спектакли за възрастни, така че и аз, и Мариета бяхме преодолени, въпреки различните си пристрастия. Няма да скрия, че моите сетива бяха наострени към „детския“ импулс. Директорката на фестивала Ивета Шкринкова (авторитетен режисьор) обяснява смисъла на това разделяне на фестивалната програма с богатото и дори разнородно значение на понятието импулс: и възбуждане, и намерение, и подтик, и възможност, и любов, и ангажимент.

Респектира ме ясното намерение на организаторите да представят трупи и театри, търсещи нови, различни куклени техники, неконвенционални медия и арт-форми за общуване с днешната детска публика. А фокусирането в новите тенденции на театъра за „най-най-малките“ и различните му интерактивни форми направо ми сви сърцето в ле-

ка завист (един бърз поглед към българската действителност ей-така, за сравнение, и... още повече ми го жаля за нашата най-млада публика, дето ни е интересна само като бройка продадени билети).

Спектаклите се представяха на няколко места в този типичен средноевропейски град, със старинен площад, с катедрала, фонтани, бирари, парк и т.н. Забелязах, че изборът на сцена непременно бе съобразен с необходимата атмосфера. Градският куклен театър е всъщност една старинна вила. В парка бе разпънато цирково шапнто и нестандартните неща се играеха там. Играеше се и на градския площад, в операта, в училище, в Културния дом на добре познатата ни огромна соцсцена, която живна от завладяващи съпреживявания. Катарзис смълча аудиторията и в най-проста военна палатка, в която бе представен чешкият спектакъл „Путин кара ски“, изграден по книгата „Руски дневници“ на убитата журналистка Анна Политковска. Един-два момента от спектакъла: докато едно момиче съдържа чете откъси от книгата под мижавата светлина на тенекена лампа, двама актьори (досуц руснак и чеченец) разиграват кукли матрьошки върху

старо бюро (май бюрократия произлизае точно от там). Негодялани, груби куклички от папие-маше, но с ясни лица – Ленин, Сталин, Путин. Малко танкче премазва всичко наоколо. Металните мишени – силуети на хора – се превръщат в медали за заслуги. Върху разчупеното бюро се проектират десетки, десетки портрети на убити журналисти (броят им бил над 300!). Между гските разицфтява цвете.

Сега просъзана на гървената рейка, и си мисля – темата ли ме разтърси така, или грубият, саркастичен път на интерпретацията и? Или аз самата съм зажадняла за честната и смела страна на изкуството, без да се вторачвам във формата? Разбрах, че да се направи нещо вълнуващо е въпрос на отношение, а не на пари.

Е, уж ме теглеше към детските спектакли, а пък...

Ето някои впечатления накратко: симпатичната трупа на театър „Трейн“ (влак) от Йерусалим представи за първи път на фестивал очарователното си представление „Циркът на кубчетата“. Двама клоуни, момче и момиче, в кубически одежди, правят както ли не с тях – разгъват, озгват, сплескват... Много наивно, чисто, без думи, бликащо

от смях, прието с възторг от публиката. Тя им даде и своята специална награда.

Още един спектакъл за най-малките – от Сегед, Унгария. Видяхме живота на една гъсеница, която накрая се превърна в пеперуда, ама преди това голямо ядене падна. Такова му е и заглавието – „Мням-мням!“ Интересна сценография: публиката – 3-4-годишни деца – бе настанена в нещо като елипсовиден двор, по чиято ограда, сред треволящи, играеха куклите. Всичко бе зелено, просветващо... Тайнствен свят, погледнат отблизо. Ние, голямата публика, настанени амфитеатрално, наблюдавахме отвисоко цялата картина – играещи всеотдайно кукловоди и въртящи се детски главички, напълно потопени в съдбата на разни насекоми. Как ми се щеше да съм там сред „зеленяците“ и аз...

Друг – „Приказка за кученце и котенце“ от Йозеф Чапек, постановка на театър-домакин, очарова със стилното си решение. Какво значи стилно? Ами, не зная точно, но лъха от всяка уж незначителна подробност, от заиграването на актьорите, които като че маникуваха с непремислените си марионетки около една истинска куклена къща, от ретро-атмосферата, спазена до края. Приказката е за две различни същества, живеещи заедно, опитващи да се разберат взаимно и да си прекарват времето в радост и хармония.

Ще спомена още едно „детско“ – импресия, дело на Е.-И. Ким Перлен (корейка, живееща във Франция). „Спомням си“ се казва това елегантно, чернобяло, хитроумно нагънато чрез техниката оризами хартиено представление. Разкриващо ни истинските спомени на авторката за нейното детство в Сеул. Атмосферата в корейското семейство, поминъка, училището, войната, загубите – цял един живот, разказан музикално, носталгично, плавно и нежно, с някакво (източно, може би?) благо търпение.

Любопитно беше и запознанството с двамата красиви френски актьори, които си бяха стоварили театърчето-бижу на площада. Това беше обявено като „атракция“ и наистина, когато ме поканиха да се кача на малко столче и да надзърна във вътрешността... онемях. Виждах една голяма театрална зала, с ложи,

балкон и сцена, поилеи и т.н. Беше пълно с публика, която мърдаше, контактуваше си, дори се развиваха малки сюжети – например влюбени се целуват, жена предлага сладкиши... От втори балкон висеше един току-що наръган с нож зрител. Внимание – това бяха механични кукли с големина 3-4 сантиметъра. Заиграха и спектакъл – някакъв джазов концерт, с осветление, с актьоританцьори, с всички подробности. Ретростил – Париж от началото на XIX век. Голяма забава, малко, но с вкус.

От „малкото“ веднага се прехвърлям на нещо наистина голямо. В рамките на Втория импулс – театър за възрастни, имах късмета да видя прословутия спектакъл „Яношик, Яношик! Яношик?“, създаден като международна копродукция между три театъра от три съседни страни: Словакия, Чехия и Полша. А именно: театрите от Нитра – „Старият театър“ на Карол Спичак, от Храдец Кралове – Театър „Драк“ и от Варшава – Театър „Лалка“. Това всъщност е римейк на прочутия спектакъл „Яношик“ от 1975 г., но създаден от ново поколение млади режисьори. И така, на огромната сцена беше разположена естрада, която напомняше и ешафог (асоциацията ми е с култово място). И главният герой е култов – фолклорната легенда, свободолобивият Яношик, средноевропейският Робин Худ. Артистите от три държави разиграваха (на трите езика), на живо и с кукли, историята на прочутия разбойник, принадлежащ и на чехите, и на словаците, и на поляците. Противоречивата му съдба бе проследена по най-различни начини, с различни културни нюанси. Яношик бе тук красив мъж в бяло, описващ детството си, тук кукла-бебе, ревяща за играчка, а играчката бе брадва. Страхотни бяха любовните сцени. Той омайваше жените като Орфей с музикалния си инструмент (нещо като горски рог). Накрая се появи като пъл, който бе обесен на кука (исторически факт). Трите различни интерпретации се преливаха ту в романтично, ту в еротично звучене, и то с ясно четящи се препратки към съвременността. Искрящият хумор и мощната енергия на трите ансамбъла (млади и възрастни – еднакво можещи) наелектризираха препълнената с

младоци зала (ето, пак забивгам!). Стихията на този спектакъл се смири в госта насмешливия финал, когато актьорите изградиха олтар на „фолк“-героя, отрупаха го с изкуствени цветя и светещи лампички и коленичиха с превъзнесени физиономии. Внушението, че митологизирането и благоговенето пред една легенда е *кич*, ме накара да се разсмея и бързо да се отръскам от някои собствени фиксации. Мощно и модерно.

Пропускам подробностите за теоретичните конференции – бяха добри. Които иска, ще му разкажа – изписах цял тефтер. Как да пропусна контактите (на български) с големия Хенрик Юрковски (лекция на английски)? Това не може да се разкаже.

Впрочем, не бих казала, че общата фестивална атмосфера беше буйна и купонджийска. По-скоро бедра, почтителна и с характерното средноевропейско добро възпитание във всичко. Точно това ми допадна и намирам, че това е по-работещо за „фестивалстването“. Еуфорията и погрешно разбраната демонстрация на свободно артистично поведение вече не са ми интересни. За тях няма какво да се разкаже.

Импулсът ми за разказване затихва и отстъпва място на приятното усещане след интересни и смислени срещи. ■

